

มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ (SPAM MAIL)

นางสาวศศิมา ศรีพจน์ธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3293-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

UNSOLICITED COMMERCIAL EMAIL ; MECHANISMS FOR CONTROL

Miss Sasima Sripojtharm

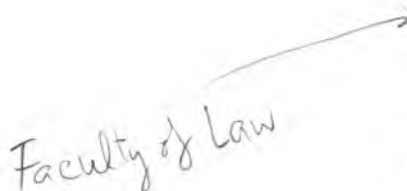
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-3293-3

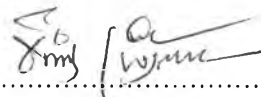
Faculty of Law

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ (SPAM MAIL)
โดย	นางสาวศศิมา ศรีพจนันธรรม
สาขาวิชา	กฎหมายธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (ถ้ามี)	-

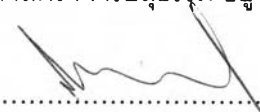

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

 ..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุธรรม อยู่โนธรรม)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อรพรรณ พันธุ์พัฒนา)

นางสาวศศิมา ศรีพจน์ธรรม : มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับ
ไม่พึงประสงค์ (SPAM MAIL). (UNSOLICITED COMMERCIAL EMAIL ; MECHANISMS FOR
CONTROL) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ จำนวน 143 หน้า. ISBN
974-14-3293-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบแนวความคิดและมาตรการทาง
กฎหมายในการจัดการกับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ (สแปมเมล) ที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญ
ของหลายประเทศในปัจจุบัน โดยมุ่งหมายที่จะหารูปแบบและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทยในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากต่อไป ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้
ค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการเปรียบเทียบมาตรการต่างๆ ที่
ต่างประเทศนำมาใช้ โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงอย่างสหรัฐอเมริกา กลุ่ม
ประเทศยุโรป และเกาหลีใต้

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการจัดการกับปัญหาสแปมเมลในประเทศไทยยังมี
ความล่าช้าและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องอาศัยมาตรการเบื้องต้นในการป้องกัน
ตัวเอง มาตรการทางเทคนิค และมาตรการทางกฎหมายเฉพาะประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้การจัดการ
กับปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การทำการตลาดโดยวิธีการส่งสแปมเมลนั้นสามารถ
กระทำได้ เพียงแต่ต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางที่เหมาะสมสำหรับ
ผู้ประกอบการในการทำการตลาดโดยการส่งสแปมเมลต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4586115334 : MAJOR LAW

KEY WORD: spam /spam mail / email / unsolicited commercial email / unsolicited bulk email / junk mail

SASIMA SRIPOJTHARM : UNSOLICITED COMMERCIAL EMAIL; MECHANISMS FOR CONTROL. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. ITTIPOL SRISAOWALAK,
143 pp. ISBN 974-14-3293-3.

The objective of this research is to study the comparison and analyze the concept and measures to deal with unsolicited commercial email (spam mail) which is becoming a great problem around the world. This research aimed at ascertaining appropriate legal measures for Thailand in the area of spam mail. Furthermore, it also includes a relevant collection of spam mail data, which consists of within and outside Thailand. The data is further analyzed and compared the measures of each country, which has high technology such: as USA, EU and KOREA.

Result getting from studying is about the legal measures, in order to deal with the spam mail problems in Thailand, that have not been proper and unable to reached the level of advanced technology. In this regard, the suitable measures of the aforesaid are that self-defense measures, technical measures and specific legal measures which these all must apply in accordance with each other for solving problems efficiently. However, it could say that the marketing by sending spam mail is available under some restrictive legal measures within the confine of an area and suitable practice for the operator to carry on their business.

Field of study LAWS

Academic year 2005

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Sasima
S. Ittipol

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดหลักสูตร โดยเฉพาะประธานและคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน ที่สละเวลาในการตรวจทาน และพิจารณาแก้ไขปรับปรุง พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่ดีแก่ข้าพเจ้าเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ขึ้น ทั้งนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้แก่ข้าพเจ้าในการตรวจทาน และให้ความคิดเห็นหรือคำแนะนำที่ดีตลอดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ถ้าหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะมีประโยชน์แก่ผู้ศึกษาท่านใด ข้าพเจ้าขอมอบความดีให้แก่บุคคลผู้ที่ได้กล่าวนามมาแล้วข้างต้นทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตของการดำเนินการวิจัย.....	5
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
1.5 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ความสำคัญของปัญหาทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์.....	8
2.1 คำนิยามและความหมายของสแปมเมล (Spam Mail).....	8
2.2 ต้นกำเนิดและที่มาของคำว่า “สแปมเมล”.....	10
2.2.1 ต้นกำเนิดของสแปมเมล.....	10
2.2.1.1 ข้อเสนอพื้นฐานเรื่อง “Green Card Lottery”.....	10
2.2.1.2 ข้อเสนอพื้นฐานเรื่อง “The MUDers”.....	16
2.2.2 ที่มาของคำว่า “สแปม”.....	13
2.3 ลักษณะโดยทั่วไปของสแปมเมล.....	14
2.4 ประเภทของสแปมเมล.....	17
2.4.1 Internal Spam.....	17
2.4.2 External Spam.....	17
2.4.3 Usenet Spam.....	18
2.5 วิธีการ และขั้นตอนในการส่งสแปมเมล.....	18
2.5.1 วิธีการรวบรวมรายชื่อ.....	18
2.5.2 วิธีการส่งสแปมเมล.....	20
2.5.2.1 การใช้วิธีสมัครเป็นสมาชิกกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต.....	21

๗
1๗

2.5.2.2 การใช้วิธีที่เรียกว่า การทำเมลรีเลย์ (mail relay).....	21
2.5.2.3 การใช้วิธีที่เรียกว่า DHA (Directory Harvest Attacks)	22
2.6 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการส่งสแปมเมล	23
2.6.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง.....	24
2.6.1.1 สิ้นเปลืองเนื้อที่ในกล่องจดหมาย (Mailbox)	24
2.6.1.2 สิ้นเปลืองแบนด์วิดท์ (Bandwidth).....	25
2.6.1.3 สิ้นเปลืองเวลาประมวลผลของซีพียู (Central Processor Unit).....	25
2.6.1.4 สิ้นเปลืองเวลาของผู้ใช้	26
2.6.1.5 สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการป้องกัน.....	27
2.6.2 ผลกระทบต่อชื่อเสียง.....	27
2.6.3 ผลกระทบต่อสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้รับ (Privacy)	28
2.6.4 ผลกระทบต่อสังคมและศีลธรรมอันดี	28
2.6.7 ผลกระทบในเรื่องอื่นๆ	30
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศต่อปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ .	32
3.1 แนวคิดที่มีต่อปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ในต่างประเทศ	32
3.2 ความพยายามเบื้องต้นกับมาตรการในการแก้ไขปัญหาสแปมเมลในต่างประเทศ	38
3.2.1 ความพยายามเบื้องต้น (Informal Approaches).....	38
3.2.2 ความพยายามทางเทคนิค (Technical Approaches).....	39
3.2.3 ความพยายามทางกฎหมาย (Legal Approaches).....	40
3.3 เหตุใดจึงต้องมีกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้จัดการกับสแปมเมล	41
3.4 แนวคิดทางกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายกับจัดการกับปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ในสหรัฐอเมริกา.....	45
3.4.1 ประวัติศาสตร์ทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ในสหรัฐอเมริกา.....	45
3.4.2 ความเป็นมาของกฎหมายต่อต้านสแปมเมลในสหรัฐอเมริกา (CAN SPAM Act of 2003)....	49
3.4.3 มาตรการทางกฎหมายของ CAN SPAM Act of 2003	53
3.4.4 ความคาดหวังต่อความมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ CAN SPAM Act of 2003	56
3.4.4.1 การให้คำจำกัดความของคำว่า “สแปมเมล”	57
3.4.4.2 ประสิทธิภาพในการบังคับใช้ของกฎหมาย	58
3.4.4.3 The Can-Spam Act: กับบริบทที่มีต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐฯ	60

3.4.5 ข้อพิพาท คำวินิจฉัย และประเด็นทางกฎหมายอื่นๆ ที่เกิดจากการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับมิได้ยินยอม.....	79
3.4.5.1 การละเมิดสังหาริมทรัพย์ (Trespass to Chattels)	79
3.4.5.2 เครื่องหมายการค้า (Damage to Trademarks)	81
3.4.5.3 Computer Fraud and Abuse Act.....	82
3.4.6 ประสิทธิภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ CAN SPAM Act of 2003	83
3.5 แนวคิดทางกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายกับจัดการกับปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงปรารถนาในสหภาพยุโรป.....	85
3.5.1 ความเป็นมาของ Directive on Privacy and Electronic Communications.....	86
3.5.2 มาตรการที่นำมาใช้ใน Directive on Privacy and Electronic Communications.....	88
3.5.3 ความคาดหวังต่อความมีประสิทธิภาพของ Directive on Privacy and Electronic Communications	92
3.5.4 ความมีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้ E-Privacy Directive ในกลุ่มประเทศ.....	92
3.6 แนวคิดทางกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายกับจัดการกับปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงปรารถนาในเกาหลีใต้.....	92
3.7 องค์กรสากลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสแปมเมล	94
บทที่ 4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ในประเทศไทย.....	97
4.1 ปัญหาและความสำคัญของปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับไม่พึงประสงค์ในประเทศไทย....	97
4.2 สแปมเมลกับการมาตรการทางกฎหมายของไทยในปัจจุบัน	103
4.2.1 การกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจัดการกับ สแปมเมล	103
4.2.2 มาตรการทางอาญากับการจัดการกับสแปมเมล	108
4.2.3 การละเมิดเครื่องหมายการค้า หรือบริการ กับการจัดการกับสแปมเมล	110
4.2.4 การคุ้มครองผู้บริโภคกับการจัดการกับสแปมเมลที่เป็นการ โฆษณาสินค้าและบริการ.....	113
4.2.5 กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการกับปัญหาสแปมเมล	116
1. หลักข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูล.....	120
2. หลักคุณภาพของข้อมูล	120
3. หลักการกำหนดวัตถุประสงค์.....	120
4. หลักการจำกัดการใช้ข้อมูล	120
5. หลักการรักษาความปลอดภัย.....	120

	๗
	ทพ
6. หลักการเปิดเผยข้อมูล.....	121
7. หลักการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล	121
8. หลักการรับผิดชอบ	121
4.3 แนวทางทางกฎหมายที่เหมาะสมของประเทศไทย ที่มีต่อปัญหาจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับ มิได้ยินยอม	121
4.3.1 แนวทางทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน.....	121
(1) เหตุผลในเรื่องการตีความ.....	122
(2) เหตุผลในเรื่องความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติเอง	122
(3) เหตุผลในเรื่องข้อจำกัดของกฎหมาย.....	122
4.3.2 แนวทางทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหาในอนาคต	123
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	125
5.1 บทสรุป.....	125
5.2 ข้อเสนอแนะ	128
รายการอ้างอิง	130
ภาคผนวก	137
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	146